

Література

1. Виноградов Г. С. Народная педагогика / Георгий Семенович Виноградов. – Иркутск: «Власть труда», 1926. – 21 с.
2. Волков Г. Н. Этнопедагогика / Геннадий Никандрович Волков. – М.: Издательский центр «Академия», 1999. – 168 с.
3. Кукушин В. С. Этнопедагогика и этнопсихология / В. С. Кукушин, Л. Д. Столяренко. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2000. – 448 с.
4. Латышина Д. И. История педагогики и образования / Диляра Исмагиловна Латышина. – М.: Гардарики, 2008. – 526 с.
5. Мосіяшенко В. А. Українська етнопедагогіка / Володимир Андрійович Мосіяшенко. – Суми: Університетська книга, 2010. – 174 с.
6. Салимова К. И. Педагогическое наследие Востока / Кадрия Исмаиловна Салимова. – М.: Издательство Московского психолого-социального института; Воронеж: Издательство НПО «МОДЭК», 2008. – 544 с.
7. Стельмахович М. Г. Українська народна педагогіка / Мирослав Гнатович Стельмахович. – К.: ІЗМН, 1997. – 232 с.
8. Сявавко Є. І. Етнопедагогіка: сучасний стан дослідження / Є. І. Сявавко // Науково-методичний вісник. – 1995. – №3. – С.39-51.
9. Хухлаева О. В. Этнопедагогика. социализация детей и подростков в традиционной культуре / Ольга Владимировна Хухлаева. – М.: Издательство Московского психолого-социального института, 2008. – 248 с.
10. Этнопсихологический словарь / [под ред. В. Г. Крысько]. – М.: Издательство Московского психолого-социального института, 1999. – 343 с.

Аннотация. В статье рассматриваются основные подходы к определению задач этнопедагогика как одного из условий эффективной организации процесса формирования этнопедагогической компетентности будущего учителя.

Ключевые слова: этнопедагогика, народная педагогика, составные части народной педагогики, основные задачи этнопедагогика, этнопедагогическая компетентность учителя.

Summary. The principal approaches to the definition of the tasks of the Ethnopedagogics as one of the conditions of effective organization of the process formation of the ethnopedagogical competence of a future teacher are considering in this article.

Key words: Ethnopedagogics, national pedagogics, compound parts of the national pedagogics, the principal tasks of the ethnopedagogics, ethnopedagogical competence of a teacher.

УДК 796.011.1:611

Федорченко О. С., Усманова Г. О.

ДОСВІД ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «АНАТОМІЯ І ФІЗІОЛОГІЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ» НА ФАКУЛЬТЕТІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Анотация. Стаття присвячена проблемі викладання дисципліни «Анатомія і фізіологія дітей дошкільного віку» при підготовці фахівців за спеціалізацією «Фізичне виховання дітей дошкільного віку». Наведено структуру і окремі питання програми курсу, види розроблених навчально-методичних матеріалів. У результаті запропонованих нововведень успішність студентів знаходиться на достатньому рівні і становить 77%.

Ключові слова: фізичне виховання, діти дошкільного віку, анатомія, фізіологія, гігієна.

Постановка проблеми. Значну роль у формуванні всебічно розвиненої особистості займає фізичне виховання. Без нього неможливі досягнення оптимального рівня розумового, фізичного, морального, трудового, естетичного розвитку і формування широкого світогляду людини.

Паралельно з формуванням фізично досконалої людини, фізичне виховання ставить за мету виховання здорового покоління.

Найбільш відповідальний етап, на якому закладається фундамент здоров'я, нормального фізичного розвитку й основних рис особистості – період перших шести-семи років життя, тобто період від народження дитини до вступу до школи.

Вагомий внесок у здійсненні фізичного виховання малюків надає інструктор з фізичної культури. Саме він визначає напрямки фізичного виховання підростаючого покоління. Для цього спеціаліст указанного профілю, працюючи з дітьми у дитячих дошкільних закладах, повинен знати і враховувати психічні і анатомо-фізіологічні особливості дітей раннього та дошкільного віку. Фаховим в цьому питанні є курс «Анатомія і фізіологія дітей дошкільного віку», який у комплексі дає знання необхідного напрямку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Організм дитини розвивається безперервно і досить інтенсивно, але паралельно з цим характеризується недостатньою функціональною зрілістю окремих органів і систем, а тому дуже гостро реагує на незначні відхилення від норм в оточуючому середовищі. Зв'язки між соматичними і психічними процесами у дошкільнят більш міцні, ніж у дорослих. Навантаження під час виконання фізичних вправ потребують правильного і точного нормування. Все це потребує від інструктора фізичної культури знань анатомо-фізіологічних особливостей організму дітей [1, 2].

Організація правильного режиму дня, загартовування, попередження відхилень в організмі дитини (неправильного росту, порушення постави тощо) потребують обізнаності з гігієни дошкільнят [3, 4].

Тому при підготовці інструктора з фізичного виховання актуальним є вивчення курсу «Анатомія і фізіологія дітей дошкільного віку».

Метою роботи була розробка і впровадження навчально-методичних матеріалів з курсу «Анатомія і фізіологія дітей дошкільного віку» з урахуванням вимог кредитно-модульної системи.

Завдання: розробка і впровадження методичних матеріалів до практичних занять; поточних тестових контролюючих завдань; завдань для модульних контролів.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань були використані методи збору інформації і аналізу літератури, аналізу існуючих програм з курсу, узагальнення теоретичних положень і підходів щодо набуття анатомо-фізіологічних знань майбутніми спеціалістами освітньої галузі «Фізична культура та основи здоров'я».

Виклад основного матеріалу. На факультеті фізичного виховання Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка здійснюється підготовка фахівців за спеціалізацією «Фізичне виховання дітей дошкільного віку». Згідно з навчальним планом серед нормативних навчальних дисциплін в циклі природничо-наукової підготовки упродовж 9-10 семестрів передбачене викладання курсу «Анатомія і фізіологія дітей дошкільного віку» загальним обсягом 144 години, з яких 20 годин відводиться на лекційні заняття, 40 годин – на практичні заняття, 84 години – на самостійну роботу студентів.

Навчальна дисципліна «Анатомія і фізіологія дітей дошкільного віку» має міждисциплінарний характер. Вона базується на інтеграції знань з таких дисциплін, як анатомія людини з основами спортивної морфології, фізіологія людини, вікова фізіологія, фізіологія фізичних вправ, гігієна, лікувальна фізкультура, основи медичних знань, основи валеології, які викладаються на факультеті.

Викладання курсу «Анатомія і фізіологія дітей дошкільного віку» дозволяє узагальнити матеріал з анатомії, фізіології і гігієни дітей, дає можливість систематизувати знання, набуті студентами під час вивчення базових дисциплін медико-біологічного циклу. Це надає курсу прикладний характер відносно задач фізичного виховання і навчання дітей дошкільного віку.

Мета цього курсу – надати студентам знання про організм дитини дошкільного віку: про закономірності росту і розвитку; про особливості будови і функціонування фізіологічних систем; про гігієнічні вимоги до побудови навчально-виховного процесу.

За кредитно-модульною системою курс розподілено на два змістові модулі:

I. Вікові особливості фізіологічних систем дітей дошкільного віку.

II. Гігієна освітньо-виховного процесу.

Модуль I «Вікові особливості фізіологічних систем дітей дошкільного віку» присвячено питанням анатомо – фізіологічних особливостей організму дітей дошкільного віку. Він вивчається протягом 16 лекційних годин і 26 годин практичних занять. Для контролю знань використовується метод опитування, а також нами розроблена серія завдань для поточного тестування та підсумкового модульного контролю, що здійснюється під час практичних занять.

Вивчення теми «Анатомо-фізіологічні особливості дітей дошкільного віку» розпочинається з мотивації – студентам пояснюється мета вивчення дисципліни і важливість курсу. Розглядаються загальні положення росту і розвитку дитячого організму, вікова періодизація дитинства. Дається анатомо-фізіологічна характеристика кожної вікової групи дітей до 7 років.

Знання щодо особливостей опорно-рухового апарату дітей-дошкільнят студенти отримують при розгляданні теми «Особливості опорно-рухового апарату». Особлива увага звертається на вікові періоди окостеніння скелету – формування вигинів хребта і профілактику порушень постави в дитячому віці; на окостеніння хрящової тканини кінцівок, зростання кісток черепа – що є дуже важливим при підборі фізичного навантаження на організм дитини. Значна увага звертається також на особливості розвитку м'язової системи дітей і вплив занять фізичною культурою на розвиток основних властивостей рухового апарату.

Тема «Особливості нервової системи дітей дошкільного віку» включає розгляд розвитку нервової системи в онтогенезі, вдосконалення функцій основних центрів кори великих півкуль головного мозку з віком, а також особливості вищої нервової діяльності дітей та вплив занять фізичною культурою на нервову систему дітей.

При розгляді теми «Аналізатори» особлива увага приділяється особливостям розвитку і функціонування зорового і слухового аналізаторів, оскільки недотримання гігієни в ранньому віці призводить до серйозних порушень їх функцій.

При вивченні теми «Особливості крові і серцево-судинної системи» більше уваги звертається на процес кровотворення, проблему недокрив'я і її подолання, вироблення імунітету, особливості роботи дитячого серця і його тренування, що має істотні відмінності порівняно з організмом дорослої людини.

У темі «Особливості органів дихання», крім розвитку органів дихання, введено розгляд питання вироблення правильного дихання у дітей, значення дихальної гімнастики і гігієни дихання.

При вивченні особливостей розвитку органів травлення і виділення дітей дошкільного віку детально розглядається питання зміни молочних зубів, додатково введено розгляд поняття енурезу, що є дуже розповсюдженим в цьому віці і потребує детальних знань педагога цієї проблеми. При розгляді теми «Особливості ендокринної системи дітей дошкільного віку», підкреслюється вплив ендокринних залоз на організм, починаючи з ранніх періодів ембріонального розвитку, варіанти порушень розвитку залоз, зв'язок гормонів з ростом і розвитком центральної нервової системи.

Модуль II «Гігієна освітньо-виховного процесу, формування здорового способу життя» присвячено питанням харчування, загартовування, гігієнічним основам процесів навчання і виховання. Він вивчається студентами протягом 4 годин лекційних і 14 годин практичних занять. Контроль знань здійснюється через усне опитування, поточне тестування і підсумковий модульний контроль. Після вивчення модуля II, нами пропонується студентам написання індивідуальної оздоровчої програми для дітей дошкільного віку.

Розгляд теми «Обмін речовин і енергії» дає можливість студентам прослідкувати вікові особливості в потребі дитячого організму щодо білків, жирів, вуглеводів, мінеральних речовин, вітамінів, енергетичної потреби дитячого організму та особливості харчування в дошкільному віці.

Значна увага нами приділяється темі «Гігієнічні основи фізичного виховання дітей і профілактика захворювань», де розглядаються питання режиму дня, загартовування, розвитку рухових якостей у дітей дошкільного віку, оцінки їх фізичного розвитку. Висвітлюється також питання про найбільш розповсюджені дитячі інфекційні, шлунково-кишкові хвороби, хвороби шкіри і волосся.

У результаті вивчення курсу студенти повинні знати: особливості онтогенезу, закономірності росту і розвитку дитини в окремі вікові періоди, вікові особливості фізіологічних систем дитини, морфо-функціональні та соматоскопічні показники фізичного розвитку, методи оцінки функціонального стану окремих систем організму, гігієнічні основи процесів навчання і виховання, основи харчування дітей, основи загартовування дитячого організму і профілактики захворювань, вплив фізичних навантажень на органи і системи органів

Студенти повинні уміти: сприяти правильному фізичному розвитку дитини; визначати та оцінювати основні функціональні показники серцево-судинної системи дітей; проводити оцінку деяких фізіологічних функцій зорового аналізатора; проводити оцінку фізичного розвитку дитини; оцінювати добовий раціон харчування дітей в дошкільних установах; давати практичні рекомендації щодо режиму дитини для гармонізації фізичного розвитку, покращення функціонування стану фізіологічних систем.

У процесі експериментальної апробації навчальної програми курсу «Анатомія і фізіологія дітей дошкільного віку», здійснено перерозподіл годин лекційного і практичного курсів, в результаті якого на лекційні заняття відведено 20 годин замість 10 годин. На нашу думку, це значно полегшує вивчення студентами цієї дисципліни, оскільки навчально-методичної літератури, яка б висвітлювала питання відповідно до вимог підготовки студентів за даною спеціалізацією недостатньо. Для покращення умов навчання нами додатково розроблено навчально-методичні матеріали до практичних занять. Кожна розробка практичного заняття має такий зміст: тему, мету і задачі, навчальне обладнання, теоретичну частину, завдання практичної частини, контрольні запитання, список рекомендованої літератури. Така розробка дає можливість включати в практичне заняття матеріал, який не було висвітлено в лекційному курсі. На практичних заняттях студенти поглиблюють знання, отримані під час лекційного курсу і набувають нових практичних навичок відповідно до тематики.

Для поточного контролю знань студентів, який відбувається під час практичних занять, поряд з усним опитуванням використовується розроблений нами комплекс тестових контролюючих завдань. Використання такого методичного забезпечення дозволяє не лише швидко оцінити знання кожного студента, а додатково дисциплінує студентів стосовно підготовки до практичних занять. Вивчення кожного змістового модуля закінчується модульним контролем, який остаточно дозволяє оцінити рівень набутих студентами знань.

Висновки і перспективи подальших пошуків. У результаті проведеної роботи розроблено навчально-методичні матеріали до практичних занять з курсу «Анатомія і фізіологія дітей дошкільного віку»; впроваджено завдання для поточного і модульного контролю у вигляді тестування. В результаті запропонованих нами нововведень успішність студентів знаходиться на достатньому рівні і становить 77%.

При спілкуванні зі студентами відчувається зацікавленість матеріалом курсу. Оскільки дисципліна викладається на 5 курсі, є студенти, які вже мають дітей або щойно створили сім'ю, тому вони виявляють зацікавленість курсом не лише з позиції студентів, а й із позиції батьків.

Подальша робота над темою передбачає розробку научних матеріалів для використання при викладанні курсу «Анатомія і фізіологія дітей дошкільного віку» при застосуванні мультимедійної системи.

Література

1. Вільчковський Е. С. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку / Е. С. Вільчковський, О. І. Курок. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2004. – 428 с.
2. Антонік В. І. Анатомія, фізіологія дітей з основами гігієни та фізичної культури / В. І. Антонік, І. П. Антонік, В. Є. Андріанов – К.: «Видавничий дім «Професіонал», 2009. – 336 с.
3. Кабанов А. Н. Анатомія, фізіологія і гігієна дітей дошкільного віку / А. Н. Кабанов, А. П. Чабовская. – М.: «Просвещение», 1975. – 270 с.
4. Ляшенко Г. І. Фізіологічні особливості дітей дошкільного віку. – К.: «Радянська школа», 1982. – 152 с.

Анотація. Стаття посвячена проблеме преподавания дисциплины "Анатомия и физиология детей дошкольного возраста" при подготовке специалистов по специализации "Физическое воспитание детей дошкольного возраста". Приведена структура и отдельные вопросы программы курса, виды разработанных учебно-методических материалов. В результате предложенных нововведений успешность студентов находится на достаточном уровне и составляет 77%.

Ключевые слова: физическое воспитание, дети дошкольного возраста, анатомия, физиология, гигиена.

Summary. The experience of the discipline "Anatomy and physiology of the under school age children" teaching on the physical training faculty. The article is devoted to the problem of the discipline "Anatomy and physiology of the under school age children" teaching in a specialists of the "Physical training of the under school age children" specialization preparation. The structure and separate questions of course programme are led, the worked out educational-methodic materials are described. As a result of the offered innovation the students' progress is on the sufficient level and put at 77%.

Key words: physical training, the under school age children, anatomy, physiology, hygiene.

УДК 37.036+39

Царьова Л. В.

**ВИКОРИСТАННЯ НАРОДНИХ ТРАДИЦІЙ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ
В СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ ОСВІТИ ЯПОЇЇ**

Анотація. У статті розглядаються різні аспекти використання народних традицій естетичного виховання в системі освіти Японії з метою формування естетичної культури сучасних японців.

Ключові слова: естетичне виховання, естетична культура особистості, народні традиції, засоби та форми естетичного виховання, система освіти Японії.

В умовах значних перетворень в українському суспільстві освіта стала важливим чинником людського розвитку й економічного зростання. Інтеграція України до світової економічної спільноти зумовила необхідність наближення якості й рівня освіти України та інших країн світу. Для того, щоб вивести освіту України на вищий рівень, корисно звернутись до педагогічного досвіду інших розвинених країн світу, до вивчення духовного багатства різних народів, до національних традицій виховання особистості. Однією з таких розвинених країн вважається Японія, успіх якої в економічній сфері пов'язують з рівнем організації освіти. Про якість освітніх реформ свідчить і те, що знання і навички п'ятнадцятирічних дітей в Японії є одними з кращих у світі. Збереження національної своєрідності в умовах взаємодії різних світових культур стає одним з вирішальних для формування всебічно розвинутої особистості. Тому проблема збереження й застосування національних традицій як засобів навчання та виховання завжди була важливою для японського народу.

Великий педагогічний інтерес представляють національні японські традиції виховання, зокрема традиції естетичного виховання. Вивчення наукової літератури показало, що проблеми сучасного виховання успішно вирішуються японськими педагогами за допомогою традиційних підходів, які ґрунтуються на народних засобах виховання.

Аналіз розвитку національної японської культури, окремих її складових представлено в роботах Григор'євої Т. П., Гришельової Л. Д., Конрада М. І., Латишева І. О., Маркар'ян С. Б., Молодякової Е. В., Шевнюк О. Л.; дослідженням проблем організації загальної освіти в Японії присвячено роботи Боярчук Ю. В., Салімової К. І., Свердлової Т. Г., Соколова А. І.; окремі аспекти естетичного виховання дітей в Японії висвітлені в роботах Железняк О. М., Нурутдінової А. Р., Троєльнікової Л. О. Японський досвід застосування традиційних засобів і форм естетичного виховання в процесі формування особистості сучасних школярів не знайшов достатнього відображення в науковій літературі.

Цілі статті (постановка завдання). Дослідження специфіки використання традицій естетичного виховання підростаючих поколінь у сучасній системі освіти Японії з метою формування окремих елементів естетичної культури особистості.

Виклад основного матеріалу. Національні традиції естетичного виховання японців зорієнтовані на формування естетичної культури особистості. Естетична культура особистості містить системотворчі елементи, які складають естетичну свідомість (естетичні відношення, систему естетичних цінностей), та